

**“SUG‘URTA ISHI” FANIDAN
YAKUNIY NAZORAT SAVOLLARI**

1. Qarorlar nazariyasida “risk” va “noaniqlik” tushunchalarining mohiyatini izohlang hamda ular o‘rtasidagi asosiy farqlarni aniq iqtisodiy misollar orqali bayon qiling.
2. Sug‘urta talabining iqtisodiy mazmunini tushuntirib bering va u qanday omillar ta’sirida shakllanishini sanab o‘ting.
3. Salbiy tanlov (adverse selection) tushunchasining kelib chiqish sabablarini va uning sug‘urta bozoridagi namoyon bo‘lish shakllarini izohlang.
4. Axloqiy xavf (moral hazard) tushunchasini sug‘urta munosabatlari kontekstida izohlab bering va uning yuzaga kelish mexanizmini tushuntiring.
5. Sug‘urta tarif siyosati tushunchasining iqtisodiy mohiyatini ochib bering hamda uning asosiy tarkibiy elementlarini (netto stavka, brutto stavka, yuklama va boshqalar) izohlang.
6. Qarorlar nazariyasida riskga bo‘lgan munosabat (riskdan qochish, riskga moyillik, riskga befarqlik) tushunchalarini izohlab, ularning sug‘urta qarorlariga qanday ta’sir qilishini tushuntiring.
7. Optimal sug‘urta talabi nima sababdan to‘liq sug‘urtalash emas, balki qisman sug‘urtalash shaklida namoyon bo‘lishi mumkinligini iqtisodiy nuqtai nazardan tushuntirib bering.
8. Salbiy tanlov natijasida sug‘urta bozorida “yomon risklar ustunligi” (market failure) qanday yuzaga kelishini izchil tushuntiring.
9. Axloqiy xavf sug‘urta shartnomalari tuzilgandan keyin mijoz xulq-atvoriga qanday ta’sir ko‘rsatishini real hayotiy misollar asosida tushuntiring.
10. Sug‘urta tariflarini shakllantirish jarayonida ehtimollik nazariyasi va statistik ma’lumotlarning o‘rni nimada ekanligini izohlab bering.
11. Faraz qiling, jismoniy shaxs katta moliyaviy yo‘qotish xavfiga duch kelmoqda. Qarorlar nazariyasi asosida uning sug‘urta sotib olish qarorini qanday shakllanishini bosqichma-bosqich izohlab bering.
12. Sug‘urta kompaniyasi faoliyatida salbiy tanlovni kamaytirish maqsadida differensial tariflash, risklarni segmentatsiya qilish va tibbiy ko‘rik kabi vositalarni qanday qo‘llash mumkinligini misollar bilan tushuntiring.
13. Axloqiy xavfni kamaytirish uchun franchayzing (deductible), bonus-malus tizimi va monitoring mexanizmlarini amaliy jihatdan qanday qo‘llash mumkinligini izohlang.
14. Berilgan ehtimollik va zarar miqdori asosida sug‘urta mukofotining (premium) taxminiy miqdorini hisoblash tamoyillarini qo‘llang va tushuntiring.
15. Sug‘urta tariflarini ishlab chiqishda zarar ehtimoli, o‘rtacha zarar hajmi va operatsion xarajatlar qanday tarzda hisobga olinishi mumkinligini amaliy misol orqali ko‘rsating.
16. Sug‘urta bozorida salbiy tanlov va axloqiy xavf muammolarining o‘zaro bog‘liqligini chuqur tahlil qiling hamda ularning kompaniya moliyaviy barqarorligiga ta’sirini baholang.
17. Sug‘urta talabiga ta’sir etuvchi asosiy iqtisodiy omillarni (daromad darajasi, risk ehtimoli, sug‘urta narxi, davlat siyosati va boshqalar) tahlil qilib, ularning o‘zaro bog‘liqligini ochib bering.
18. Sug‘urta tarif siyosati va sug‘urta kompaniyasining rentabelligi o‘rtasidagi bog‘liqlikni tahlil qiling hamda noto‘g‘ri tarif siyosatining oqibatlarini ko‘rsating.

19. Qarorlar nazariyasi asosida kutilayotgan foyda (expected utility) modeli yordamida sugʻurta sotib olish qarorini tahlil qiling.
20. Sugʻurta bozorida davlat tomonidan tartibga solishning iqtisodiy zaruriyatini tahlil qilib, uning ijobiy va salbiy tomonlarini asoslab bering.
21. Sugʻurta bozorida davlatning tartibga solish siyosatini samaradorlik, adolatlilik va bozor barqarorligi nuqtai nazaridan tanqidiy baholang.
22. Amaldagi sugʻurta tarif siyosatini kompaniya manfaatlari va isteʼmolchilar manfaatlari nuqtai nazaridan baholab, uning optimal yoki nomutanosib jihatlarini aniqlang.
23. Axloqiy xavfni kamaytirishga qaratilgan mavjud mexanizmlarning (franchayzing, bonus-malus, nazorat tizimi) samaradorligini baholab, ularning zaif tomonlarini koʻrsating.
24. Sugʻurta bozorida salbiy tanlov muammosini kamaytirish uchun innovatsion (raqamli texnologiyalar, sunʼiy intellekt yoki big data asosida) yangi model yoki mexanizm ishlab chiqing va uni asoslab bering.
25. Sugʻurta kompaniyasi uchun barqarorlik, raqobatbardoshlik va foydalilikni taʼminlaydigan optimal tarif siyosati modelini ishlab chiqing va uning asosiy tamoyillarini izohlang.
26. Sugʻurta bozorining iqtisodiy mohiyatini tushuntirib bering va uning asosiy ishtirokchilarini (sugʻurtalovchi, sugʻurtalanuvchi, vositachilar) tavsiflang.
27. Sugʻurta kompaniyasining moliyaviy resurslari tarkibini izohlang va ularning shakllanish manbalarini sanab oʻting.
28. Sugʻurta kompaniyasining investitsiya faoliyati nima va uning asosiy yoʻnalishlari nimalardan iborat?
29. Shaxsiy sugʻurta tushunchasini izohlang va uning asosiy turlarini (hayot sugʻurtasi, sogʻliq sugʻurtasi va boshqalar) sanab bering.
30. Sugʻurta zaxiralari tushunchasini ochib bering va ularning asosiy turlarini izohlang.
31. Sugʻurta bozori mexanizmi qanday ishlashini talab va taklif nuqtai nazaridan tushuntirib bering.
32. Sugʻurta kompaniyasining moliyaviy barqarorligi nimaga bogʻliq ekanligini tushuntiring.
33. Sugʻurta kompaniyalari nima sababdan investitsiya faoliyatini amalga oshiradi va bu ularning daromadiga qanday taʼsir koʻrsatadi?
34. Shaxsiy sugʻurta iqtisodiyotda ijtimoiy himoya vositasi sifatida qanday rol oʻynashini tushuntiring.
35. Sugʻurta zaxiralari kompaniyaning toʻlov qobiliyatini taʼminlashda qanday ahamiyatga ega ekanligini izohlab bering.
36. Faraz qiling, sugʻurta kompaniyasi katta miqdorda sugʻurta mukofotlarini yigʻdi. Ushbu mablagʻlarni investitsiya qilish boʻyicha optimal yoʻnalishlarni tanlash jarayonini tushuntiring.
37. Sugʻurta kompaniyasining moliyaviy natijalarini baholash uchun asosiy koʻrsatkichlarni (zarar koeffitsienti, rentabellik va boshqalar) amaliy misol asosida qoʻllang.
38. Berilgan vaziyatda (mijozning daromadi, sogʻligi, yoshi) unga mos shaxsiy sugʻurta turini tanlashni asoslab bering.
39. Sugʻurta kompaniyasining likvidlik darajasini taʼminlash uchun qanday moliyaviy boshqaruv choralarini qoʻllash mumkinligini izohlang.

40. Sugʻurta zaxiralarini shakllantirish va boshqarish jarayonini amaliy jihatdan tushuntiring.
41. Sugʻurta bozorining rivojlanishiga taʼsir etuvchi makroiqtisodiy omillarni (inflyatsiya, iqtisodiy oʻsish, davlat siyosati) tahlil qiling.
42. Sugʻurta kompaniyasining moliyaviy barqarorligi va uning investitsiya strategiyasi oʻrtasidagi bogʻliqlikni tahlil qiling.
43. Shaxsiy sugʻurta bozorining rivojlanish darajasini rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar misolida taqqoslab tahlil qiling.
44. Sugʻurta kompaniyasining aktivlari va majburiyatlari oʻrtasidagi muvozanatni (asset-liability management) tahlil qiling.
45. Sugʻurta zaxiralarining yetarli yoki yetarli emasligi kompaniya faoliyatiga qanday xavflar keltirib chiqarishini tahlil qiling.
46. Sugʻurta kompaniyasining investitsiya siyosatini xavf va daromadlilik nuqtai nazaridan baholang.
47. Shaxsiy sugʻurta tizimining samaradorligini aholining ijtimoiy himoyasi nuqtai nazaridan baholang.
48. Sugʻurta bozorining davlat tomonidan tartibga solinishi darajasini iqtisodiy samaradorlik nuqtai nazaridan baholang.
49. Sugʻurta kompaniyasi uchun zamonaviy investitsiya strategiyasini (diversifikatsiya, risklarni boshqarish, likvidlik) ishlab chiqing va asoslab bering.
50. Shaxsiy sugʻurta xizmatlarini kengaytirish va aholining qamrovini oshirish boʻyicha innovatsion model yoki dastur ishlab chiqing.
51. Faraz qiling, sugʻurta kompaniyasida zarar ehtimoli 0,1 (10%) va oʻrtacha zarar miqdori 10 mln soʻmni tashkil etadi. Ushbu maʼlumotlar asosida sugʻurta mukofotining nazariy (netto) stavkasini hisoblash tamoyillarini tushuntiring va keyinchalik unga yuklama qoʻshish orqali brutto stavkani shakllantirish mexanizmini izohlang.
52. Mijoz yuqori riskli guruhga mansub boʻlib, u hayot sugʻurtasi sotib olmoqchi. Sugʻurta kompaniyasi ushbu mijoz uchun qanday tarif siyosatini qoʻllashi mumkinligini, riskni baholash va differensial tariflash mexanizmlari orqali asoslab bering.
53. Sugʻurta kompaniyasining investitsiya portfeli tarkibida bank depozitlari, davlat obligatsiyalari va aksiyalar mavjud. Ushbu aktivlar oʻrtasida mablagʻlarni qanday taqsimlash kerakligini risk va daromadlilik nisbatini hisobga olgan holda tushuntiring.
54. Faraz qiling, sugʻurta kompaniyasida toʻlovlar hajmi kutilganidan yuqori boʻldi. Ushbu vaziyatda kompaniya moliyaviy barqarorligini saqlab qolish uchun qanday tezkor choralarni qoʻllashi mumkinligini amaliy jihatdan izohlang.
55. Shaxsiy sugʻurta boʻyicha mijozning yoshi, daromadi va sogʻligʻi haqidagi maʼlumotlarga asoslanib, unga optimal sugʻurta paketini shakllantirish jarayonini bosqichma-bosqich tushuntiring.
56. Sugʻurta kompaniyasining daromadlari va xarajatlari tarkibini tahlil qilib, asosiy foyda manbalarini va zarar keltiruvchi omillarni aniqlang hamda ular oʻrtasidagi bogʻliqlikni tushuntiring.
57. Sugʻurta bozorida inflyatsiya darajasining oshishi tarif siyosatiga qanday taʼsir koʻrsatishini tahlil qiling va bu holatda kompaniyalar qanday strategiyalarni qoʻllashi mumkinligini izohlang.
58. Sugʻurta kompaniyasining aktivlari va majburiyatlari oʻrtasidagi nomutanosiblik qanday moliyaviy xavflarga olib kelishini tahlil qiling hamda ularni boshqarish mexanizmlarini koʻrsating.

59. Shaxsiy sugʻurta bozorida aholining sugʻurtaga boʻlgan ishonchi past boʻlgan sharoitda talabning past boʻlish sabablarini tahlil qiling va bu muammoni iqtisodiy jihatdan tushuntiring.
60. Sugʻurta kompaniyasining investitsiya faoliyati va sugʻurta majburiyatlari oʻrtasidagi vaqt mos kelmasligi (maturity mismatch) muammosini tahlil qilib, uning oqibatlarini asoslab bering.
61. Sugʻurta kompaniyasining yuqori daromad olish maqsadida xavfli investitsiyalarga kirishi strategiyasini baholab, uning ijobiy va salbiy tomonlarini asoslab bering.
62. Sugʻurta bozorida davlat tomonidan qatʻiy tartibga solish siyosati joriy etilishi bozor samaradorligiga qanday taʻsir koʻrsatishini tanqidiy baholang.
63. Sugʻurta tariflarini pasaytirish orqali mijozlarni jalb qilish strategiyasining uzoq muddatli natijalarini baholang.
64. Shaxsiy sugʻurta tizimining rivojlanmaganligi aholining moliyaviy xavfsizligiga qanday taʻsir qilishini baholang.
65. Sugʻurta kompaniyasining moliyaviy barqarorligini faqat sugʻurta mukofotlari hisobiga taʻminlash strategiyasini baholab, uning real hayotdagi samaradorligini tahlil qiling.
66. Sugʻurta kompaniyasi uchun risklarni minimal darajaga tushirgan holda maksimal foyda olishni taʻminlaydigan kompleks biznes model ishlab chiqing va uning asosiy komponentlarini izohlang.
67. Sugʻurta bozorida aholi ishonchini oshirishga qaratilgan marketing va institutsional mexanizmlar asosida yangi strategiya ishlab chiqing.
68. Axloqiy xavf va salbiy tanlov muammolarini bir vaqtning oʻzida kamaytirishga qaratilgan integratsiyalashgan boshqaruv modelini ishlab chiqing.
69. Sugʻurta kompaniyasining investitsiya faoliyatini optimallashtirish uchun diversifikatsiya, hedging va risk monitoring tizimlarini oʻz ichiga olgan strategik model ishlab chiqing.
70. Shaxsiy sugʻurta xizmatlarini raqamli texnologiyalar asosida (mobil ilovalar, AI, big data) rivojlantirish boʻyicha innovatsion platforma konsepsiyasini ishlab chiqing.
71. Sugʻurta bozorida kichik va oʻrta biznes subyektlari uchun maxsus sugʻurta mahsulotlarini ishlab chiqish boʻyicha taklif bering va uning iqtisodiy asoslarini tushuntiring.
72. Sugʻurta kompaniyasining moliyaviy barqarorligini taʻminlash uchun stress-test va prognozlash tizimiga asoslangan boshqaruv modelini ishlab chiqing.
73. Sugʻurta xizmatlariga boʻlgan talabni oshirish uchun aholining daromad darajasi va moliyaviy savodxonligini hisobga olgan holda yangi mexanizm taklif qiling.
74. Sugʻurta kompaniyalari uchun raqobatbardoshlikni oshirishga qaratilgan kompleks strategiya ishlab chiqing (tarif, xizmat sifati, innovatsiya va marketing omillarini hisobga olgan holda).
75. Sugʻurta tizimining uzoq muddatli barqaror rivojlanishini taʻminlash uchun davlat va xususiy sektor hamkorligiga asoslangan model ishlab chiqing.
76. Faraz qiling, mamlakatda inflyatsiya darajasi keskin oshdi va bu sugʻurta kompaniyalarining zarar toʻlovlari hajmini sezilarli darajada koʻpaytirdi. Ushbu vaziyatda sugʻurta kompaniyalarining tarif siyosati, zaxira shakllantirish va investitsiya faoliyatiga qanday oʻzgarishlar kiritilishi zarurligini tizimli ravishda tahlil qiling.

77. Sugʻurta kompaniyasining portfelida yuqori riskli mijozlar ulushi ortib borayotgan sharoitda salbiy tanlov muammosining kuchayishini tahlil qiling va bu holatning kompaniya moliyaviy natijalariga uzoq muddatli taʼsirini asoslab bering.
78. Sugʻurta kompaniyasida axloqiy xavf kuchaygan vaziyatni tasavvur qiling. Mijozlar sugʻurtadan keyin oʻz xatti-harakatlarini oʻzgartirib, riskni oshirmoqda. Ushbu holatni iqtisodiy model nuqtai nazaridan tahlil qiling va uning kompaniya zarar koʻrsatkichlariga taʼsirini tushuntiring.
79. Sugʻurta bozorida raqobat kuchaygan sharoitda kompaniyalar tariflarni pasaytirish orqali mijoz jalb qilmoqda. Ushbu strategiyaning qisqa va uzoq muddatli iqtisodiy oqibatlarini tahlil qiling.
80. Sugʻurta kompaniyasining investitsiya portfelida likvid aktivlar ulushi kamayib ketgan holatni tahlil qiling va bu kompaniyaning toʻlov qobiliyatiga qanday xavf tugʻdirishini asoslab bering.
81. Sugʻurta kompaniyasining yuqori daromad olish maqsadida agressiv tarif siyosatini qoʻllashi strategiyasini baholab, uning bozor barqarorligiga taʼsirini tanqidiy nuqtai nazardan tahlil qiling.
82. Davlat tomonidan sugʻurta bozoriga qoʻyilgan qatʼiy regulyatsiya talablarining (kapital yetarliligi, zaxira normalari) kompaniyalar faoliyatiga ijobiy va salbiy taʼsirlarini baholang.
83. Sugʻurta kompaniyasining risklarni qayta sugʻurtalash (reinsurance) orqali boshqarish strategiyasini baholab, uning moliyaviy xavflarni kamaytirishdagi rolini asoslang.
84. Shaxsiy sugʻurta tizimining rivojlanmaganligi natijasida davlat zimmasiga tushadigan ijtimoiy yukni baholab, uning iqtisodiy oqibatlarini izohlang.
85. Sugʻurta kompaniyasining investitsiya faoliyatida yuqori daromadli, lekin xavfli aktivlarga ustuvorlik berish qarorini baholab, uning uzoq muddatli barqarorlikka taʼsirini asoslab bering.
86. Sugʻurta bozorida raqamli texnologiyalar (AI, big data) joriy etilishining samaradorligini baholab, uning risklarni boshqarishdagi rolini tahlil qiling.
87. Sugʻurta kompaniyalarining marketing xarajatlarini oshirish orqali mijozlar bazasini kengaytirish strategiyasini baholab, uning iqtisodiy samaradorligini aniqlang.
88. Sugʻurta tariflarini davlat tomonidan tartibga solish erkin bozor mexanizmlariga qanchalik zid yoki mos ekanligini baholang.
89. Sugʻurta kompaniyasining moliyaviy barqarorligini taʼminlashda zaxiralar va investitsiyalar oʻrtasidagi muvozanatni baholang.
90. Sugʻurta xizmatlarining ommaviylashuvi jamiyatda risklarni taqsimlash samaradorligini qanchalik oshirishini baholab, iqtisodiy xulosa chiqaring.
91. Sugʻurta kompaniyasi uchun real vaqt rejimida risklarni baholash va tariflarni dinamik tarzda shakllantiruvchi sunʼiy intellektga asoslangan tizim konsepsiyasini ishlab chiqing va uning ishlash mexanizmini izohlang.
92. Sugʻurta bozorida salbiy tanlov muammosini minimallashtirish uchun big data va mijoz xatti-harakatlarini tahlil qilishga asoslangan innovatsion model ishlab chiqing.
93. Sugʻurta kompaniyasining moliyaviy barqarorligini oshirish uchun aktiv va majburiyatlarni boshqarish (ALM) asosida kompleks strategiya ishlab chiqing.
94. Sugʻurta kompaniyalari uchun krizis sharoitida (masalan, pandemiya yoki iqtisodiy inqiroz) faoliyatni davom ettirishga qaratilgan anti-krizis boshqaruv modelini ishlab chiqing.

95. Shaxsiy sug'urta xizmatlarini kengaytirish va aholining barcha qatlamlarini qamrab olish uchun davlat-xususiy sheriklik asosida yangi tizim ishlab chiqing.
96. Sug'urta kompaniyasi uchun diversifikatsiyalangan investitsiya portfelini shakllantirish bo'yicha optimal model ishlab chiqing va risklarni minimallashtirish mexanizmlarini asoslang.
97. Sug'urta xizmatlariga bo'lgan ishonchni oshirish uchun shaffoflik, texnologiya va mijozlar bilan aloqani kuchaytirishga qaratilgan yangi boshqaruv modelini ishlab chiqing.
98. Sug'urta bozorida kichik biznes subyektlari uchun moslashuvchan va arzon sug'urta mahsulotlarini yaratish bo'yicha innovatsion yondashuv ishlab chiqing.
99. Sug'urta kompaniyasining raqobatbardoshligini oshirish uchun marketing, xizmat sifati va raqamli transformatsiyani o'z ichiga olgan kompleks strategik rivojlanish modelini ishlab chiqing.
100. Sug'urta tizimining milliy iqtisodiyotdagi rolini kuchaytirish uchun uzoq muddatli institutsional rivojlanish strategiyasini ishlab chiqing va uning asosiy yo'nalishlarini asoslab bering.

Kafedra mudiri

N.A.Iminova

Fan o'qituvchisi

F.F. Saidov